

DECIZIE

05 iunie 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Oleg Sternioală
Galina Stratulat
Victor Burduh

examinând recursul declarat de Dumitru Cotorobai, reprezentat de avocatul Ștefan Balmuș,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Dumitru Cotorobai împotriva lui Ion Dumitru Cotorobai, Emiliei Cotorobai, Gheorghe Cotorobai, Efroseniei Cotorobai, Ion Colun, Anei Colun, Fiodor Pușcaș, Mariei Pușcaș, Eugeniei Cotorobai, Ion Vasile Cotorobai, Vasile Cotorobai cu privire la declararea valabilității contractului de vânzare-cumpărare și recunoașterea dreptului de proprietate,

împotriva încheierii din 14 martie 2019 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a respins cererea de repunere în termenul de atac și s-a restituit cererea de apel ca fiind depusă în afara termenului legal,

c o n s t a ț ă:

La 07 decembrie 2016, Dumitru Cotorobai a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Ion Dumitru Cotorobai, Emiliei Cotorobai, Gheorghe Cotorobai, Efroseniei Cotorobai, Ion Colun, Anei Colun, Fiodor Pușcaș, Mariei Pușcaș, Eugeniei Cotorobai, Ion Vasile Cotorobai, Vasile Cotorobai solicitând recunoașterea valabilității contractului de vânzare-cumpărare încheiat între Dumitru Cotorobai și Ion Dumitru Cotorobai, Emilia Cotorobai, Gheorghe Cotorobai, Efrosenia Cotorobai, Ion Colun, Ana Colun, Fiodor Pușcaș, Maria Pușcaș, Eugenia Cotorobai, Ion Vasile Cotorobai, Vasile Cotorobai privind cotele părți valorice deținute în obiectul „boxă pentru mașini nr.23”, construcție amplasată în raionul xxxxx, recunoașterea dreptului de proprietate asupra construcției „boxă pentru mașini nr.23”, amplasată în raionul xxxxxx.

Prin hotărârea din 15 februarie 2017 a Judecătoriei Orhei, sediul Teleneshti, corectată prin încheierea din 30 martie 2017 a Judecătoriei Orhei, sediul Teleneshti, s-a admis cererea de chemare în judecată depusă de Dumitru Cotorobai și s-a recunoscut valabilă tranzacția de vânzare-cumpărare al imobilului sub denumirea „boxă pentru mașini nr.23” ce a aparținut proprietarilor de cotă valorică, coduri cadastrale xxxxx și xxxxx, amplasat în raionul xxxxx, încheiată între Dumitru Cotorobai și Ion Cotorobai, Emilia Cotorobai, Gheorghe Cotorobai, Efrosenia

Cotorobai, Ion Colun, Ana Colun, Fiodor Pușcaș, Maria Pușcaș, Eugenia Cotorobai, Ion Cotorobai, Vasile Cotorobai; s-a recunoscut Dumitru Cotorobai drept proprietar al imobilului sub denumirea „boxă pentru mașini nr.23” ce a aparținut proprietarilor de cotă valorică, coduri cadastrale xxxxx și xxxxxx, amplasat în raionul xxxxxx.

La 02 iunie 2017, Gheorghe Curchi a depus cerere de revizuire împotriva hotărârii din 15 februarie 2017 a Judecătoriei Orhei, sediul Telenești, solicitând admiterea cererii de revizuire și casarea hotărârii.

Prin încheierea din 01 septembrie 2017 a Judecătoriei Orhei, sediul Telenești, s-a admis cererea de revizuire depusă de Gheorghe Curchi și s-a casat hotărârea din 15 februarie 2017 a Judecătoriei Orhei, sediul Telenești și s-a dispus rejudecarea cauzei pentru 03 octombrie 2017 ora 09:00.

Prin hotărârea din 10 decembrie 2018 a Judecătoriei Orhei, sediul Telenești, s-a respins ca fiind nefondată cererea de chemare în judecată depusă de Dumitru Cotorobai împotriva lui Ion Dumitru Cotorobai, Emiliei Cotorobai, Gheorghe Cotorobai, Efroseniei Cotorobai, Ion Colun, Anei Colun, Fiodor Pușcaș, Mariei Pușcaș, Eugeniei Cotorobai, Ion Vasile Cotorobai, Vasile Cotorobai cu privire la declararea valabilității contractului de vânzare-cumpărare și recunoașterea dreptului de proprietate asupra imobilului, „boxă pentru mașini nr.23”.

La 15 februarie 2019, Dumitru Cotorobai a depus cerere de apel împotriva hotărârii din 10 decembrie 2018 a Judecătoriei Orhei, sediul Telenești, solicitând repunerea în termen a cererii de apel, admiterea cererii de apel, casarea hotărârii din 10 decembrie 2018 a Judecătoriei Orhei, sediul Telenești, cu pronunțarea unei noi hotărâri conform modului stabilit pentru prima instanță prin care să fie recunoscută valabilitatea contractului de vânzare-cumpărare și recunoașterea dreptului de proprietate.

La 11 martie 2019, conform sigiliului oficiului poștal (Vol.III, f.d.226), Dumitru Cotorobai, reprezentat de avocatul Ștefan Balmuș, a depus cerere de apel împotriva hotărârii din 10 decembrie 2018 a Judecătoriei Orhei, sediul Telenești, solicitând admiterea cererii de apel, casarea integrală a hotărârii din 10 decembrie 2018 a Judecătoriei Orhei, sediul Telenești, cu trimiterea cauzei spre rejudecare în prima instanță, în alt complet de judecată.

Prin încheierea din 14 martie 2019 a Curții de Apel Chișinău s-a respins ca fiind neîntemeiată cererea lui Dumitru Cotorobai cu privire la repunerea în termenul de atac al hotărârii judecătorești; s-a restituit cererea de apel depusă de Dumitru Cotorobai împotriva hotărârii din 10 decembrie 2018 a Judecătoriei Orhei, sediul Telenești, din motiv că apelul a fost depus în afara termenului legal, iar instanța a refuzat să efectueze repunerea în termen.

La 05 aprilie 2019, conform sigiliului oficiului poștal (Vol.III, f.d.243), Dumitru Cotorobai, reprezentat de avocatul Ștefan Balmuș, a depus cerere de recurs împotriva încheierii din 14 martie 2019 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea cererii de recurs, emiterea unei decizii de casare integrală a încheierii instanței de apel din 14 martie 2019, ca fiind neîntemeiată, cu remiterea cauzei în instanța de apel spre examinare.

În motivarea recursului s-a invocat că instanța nu a luat în considerare probele prezentate de către apelant în justificarea omiterii termenului. Or, din certificatul medical anexat se confirmă că a primit tratament conservator (repaus fizic, mers în cărje, recuperare medicală, fizio-kinetoterapie) ca urmare a traumatismului primit la

20 decembrie 2018, fiind diagnosticat cu entorsă art. gleznei stângi gr.II-III, urmând tratament în perioada 20 decembrie 2018-21 ianuarie 2019.

Totodată, a indicat despre asigurarea dreptului la proces echitabil, garantat de art. 6 CEDO.

De asemenea, a afirmat că după înțelegerea cu avocatul Andrei Vrăjitoru, care i-a reprezentat interesele, ultimul urma să depună apel în termenul de 30 de zile de la data pronunțării dispozitivului hotărârii, însă acest termen nu a fost respectat. La insistența sa, la 15 februarie 2019, s-a depus cererea de apel prealabilă, însă despre faptul că s-a depus sau nu apel, nu i s-a comunicat. Astfel, a fost dus în eroare de către avocatul Andrei Vrăjitoru, care a manifestat un alt interes decât cel de a-i apăra drepturile și intenționat a tergiversat examinarea cauzei. Pe acțiunile avocatului Andrei Vrăjitoru, a depus o plângere la Uniunea Avocaților din Republica Moldova și Centrul Național de Anticorupție.

În conformitate cu art. 425 Cod de procedură civilă, termenul de declarare a recursului împotriva încheierii este de 15 zile de la comunicarea încheierii.

Instanța de apel a adoptat încheierea contestată la 14 martie 2019, iar Dumitru Cotorobai, reprezentat de avocatul Ștefan Balmuș, a declarat recurs la 05 aprilie 2019, conform sigiliului oficiului poștal (Vol.III, f.d.243). Materialele cauzei atestă expedierea copiei încheierii recurentului și avocatului Ștefan Balmuș la 25 martie 2019, prin scrisoarea de însoțire (Vol.III, f.d.232), însă lipsesc date despre recepționarea acesteia. Astfel, recursul este declarat în termen.

Verificând legalitatea actului de dispoziție contestat prin prisma argumentelor invocate în recurs și a materialelor din dosar, coroborate cu normele de drept, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție va admite recursul declarat de Dumitru Cotorobai, reprezentat de avocatul Ștefan Balmuș, cu casarea încheierii contestate și restituirea spre rejudecare în instanța de apel, din următoarele motive.

În conformitate cu art. 426 alin.(3) Cod de procedură civilă, recursul împotriva încheierii se examinează în termen de 2 luni într-un complet din 3 judecători, pe baza copiei certificate sau electronice a dosarului, pe baza recursului și a referinței la recurs, fără examinarea admisibilității și fără participarea părților.

În conformitate cu art. 427 lit. b) Cod de procedură civilă, instanța de recurs, după ce examinează recursul împotriva încheierii, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial încheierea, restituind spre rejudecare problema soluționată prin încheierea casată.

Prin încheierea din 14 martie 2019 a Curții de Apel Chișinău s-a respins ca fiind neîntemeiată cererea lui Dumitru Cotorobai cu privire la repunerea în termenul de atac al hotărârii judecătorești; s-a restituit cererea de apel depusă de Dumitru Cotorobai împotriva hotărârii din 10 decembrie 2018 a Judecătoriei Orhei, sediul Telenești, din motiv că apelul a fost depus în afara termenului legal, iar instanța a refuzat să efectueze repunerea în termen (Vol.III, f.d.228-231).

În conformitate cu art. 369 alin. (1) lit. b) Cod de procedură civilă, instanța de apel restituie, printr-o încheiere, cererea dacă apelul a fost depus în afara termenului legal, iar apelantul nu solicită repunerea în termen sau instanța de apel a refuzat să efectueze repunerea în termen.

În acest context, Colegiul notează că instanța de apel la restituirea cererii de apel în temeiul de drept citat, a conchis că depunerea cererii de apel la data expirării

termenului de declarare a apelului, este în mod cert tardivă, iar în speță lipsesc temeiuri pentru repunerea în termen.

Inițial Colegiul consideră necesar de a cita normele de drept procedural ce vizează termenul de declarare a apelului, soluționarea cererilor de repunere în termen, inclusiv și normele ce reglementează termenele de procedură corelându-le cu situația de fapt.

Subsecvent, art. 362 alin. (1) Cod de procedură civilă statuează expres că termenul de declarare a apelului este de 30 de zile de la data pronunțării dispozitivului hotărârii, dacă legea nu prevede altfel.

Colegiul reiterează că hotărârea contestată cu apel a fost pronunțată la data de 10 decembrie 2018 de către Judecătoria Orhei, sediul Telenești.

În conformitate cu art. 110 Cod de procedură civilă, termen de procedură este intervalul, stabilit de lege sau de judecată (judecător), în interiorul căruia instanța (judecătorul), participanții la proces și alte persoane legate de activitatea instanței trebuie să îndeplinească anumite acte de procedură ori să încheie un ansamblu de acte.

La caz, Dumitru Cotorobai, la 15 februarie 2019, a depus cerere de apel împotriva hotărârii din 10 decembrie 2018 a Judecătoria Orhei, sediul Telenești, solicitând repunerea în termen a cererii de apel, admiterea cererii de apel, casarea hotărârii din 10 decembrie 2018 a Judecătoria Orhei, sediul Telenești, cu pronunțarea unei noi hotărâri conform modului stabilit pentru prima instanță prin care să fie recunoscută valabilitatea contractului de vânzare-cumpărare și recunoașterea dreptului de proprietate (Vol.III, f.d.217).

Ulterior, la 11 martie 2019, conform sigiliului oficiului poștal (Vol.III, f.d.226), Dumitru Cotorobai, reprezentat de avocatul Ștefan Balmuș, a depus cerere de apel împotriva hotărârii din 10 decembrie 2018 a Judecătoria Orhei, sediul Telenești, solicitând admiterea cererii de apel, casarea integrală a hotărârii din 10 decembrie 2018 a Judecătoria Orhei, sediul Telenești, cu trimiterea cauzei spre rejudecare în prima instanță, în alt complet de judecată (Vol. III, f.d.224-226).

De altfel, legislația procesuală reglementează posibilitatea repunerii în termen în îndeplinirea unui act de procedură, la caz, exercitarea căii de atac-apel prin formularea unei cereri în acest sens, chiar și în conținutul cererii de apel, ceea ce și a fost realizat de către Dumitru Cotorobai. Or, în cererea de apel înregistrată la 15 februarie 2019, una din solicitări constituie repunerea în termen a cererii de apel.

Art. 362 alin.(3) Cod de procedură civilă stipulează că repunerea în termen de apel se face de către instanța de apel în cazurile și în ordinea prevăzute de art.116.

În conformitate cu prevederile art. 116 alin. (1), (2), (3) Cod de procedură civilă, persoanele care, din motive întemeiate, au omis termenul de îndeplinire a unui act de procedură pot fi repuse în termen de către instanță. Cererea de repunere în termen se depune la instanța judecătorească care efectuează actul de procedură și se examinează în ședință de judecată. Participanților la proces li se comunică locul, data și ora ședinței. Neprezentarea lor însă nu împiedică soluționarea repunerii în termen. La cererea de repunere în termen se anexează probele ce dovedesc imposibilitatea îndeplinirii actului. Totodată, trebuie efectuat actul de procedură care nu a fost îndeplinit în termen (să fie depusă cererea, să fie prezentate documentele respective etc.).

Colegiul precizează că pentru a justifica omiterea termenului de declarare a apelului împotriva hotărârii din 10 decembrie 2018 a Judecătorei Orhei, sediul Telenești, apelantul/recurentul a anexat un certificat medical care atestă urmarea de către Dumitru Cotorobai a unui tratament conservator pentru perioada 20 decembrie 2018-21 ianuarie 2019 (Vol. III, f.d.218). Însă de rând cu faptul că de către instanța de apel această probă nu a fost reținută ca fiind pertinentă, instanța de apel contrar prevederilor legale a considerat necesar de a examina cererea de repunere în termen a apelului în absența participanților la proces.

În acest sens, cu referire la prevederile art. 3 alin.(2) și art. 369 alin. (1¹) Cod de procedură civilă, instanța de apel a punctat că odată cu intrarea în vigoare a legii noi procedurale este posibilă examinarea cererii apelantului privind repunerea în termen în absența participanților la proces.

Art. 369 alin. (1¹) Cod de procedură civilă statuează că asupra restituirii cererii de apel decide un complet din 3 judecători, fără citarea participanților la proces. Instanța de apel poate convoca participanții la proces în ședință prealabilă doar în cazul stabilit la alin.(1) lit. b).

Deși, dispoziția legală citată a fost completată prin Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 17 din 05 aprilie 2018, în vigoare din 01 iunie 2018, fiind o normă în vigoare la data exercitării de către Dumitru Cotorobai a căii de atac-apelul și respectiv formularea cererii de repunere în termen, instanța de apel a eludat prevederile art. 116 alin. (2) Cod de procedură civilă care prevăd că cererea de repunere în termen se examinează în ședință de judecată, iar participanților la proces li se comunică locul, data și ora ședinței. Or, această normă de drept procesual este în vigoare și stabilește imperativ necesitatea comunicării participanților la proces despre locul, data și ora ședinței de judecată numită pentru examinarea cererii de repunere în termen.

Adițional Colegiul învederează că citarea părților este un act procedural de importanță majoră în desfășurarea procesului civil cu toate etapele acestuia, a cărui îndeplinire are ca scop înștiințarea părților asupra termenului la care sunt chemate să se înfățișeze în fața organului de jurisdicție investit cu soluționarea problemei ridicate în cererile depuse, pentru a-și formula apărările și susținerile referitoare la obiectul ce urmează a fi supus dezbaterilor judiciare la acea etapă a procesului, în condițiile în care înștiințarea părților este obligatorie, situație specifică la cazul din speță. Or, astfel se asigură transpunerea în practică a două principii fundamentale ale procesului civil și anume: principiul dreptului la apărare și cel al contradictorialității dezbaterilor.

Astfel, instanța de apel urma să convoace participanții la proces la soluționarea cererii de repunere în termenul de declarare a apelului, deoarece în conformitate cu art. 3 alin. (1) Cod de procedură civilă, instanțele judecătorești aplică legile procedurale civile în vigoare la data judecării cauzei civile, efectuării actelor de procedură sau executării actelor instanței judecătorești (hotărâri, încheieri, decizii, ordonanțe), precum și a actelor unor alte autorități în cazurile prevăzute de lege.

În această ordine de idei, pornind de la faptul că instituția repunerii în termen este reglementată de o normă de drept directă-art. 116 Cod de procedură civilă, inclus în Capitolul IX-termenele de procedură, în vigoare și în prezent, la soluționarea cererii de repunere în termen urmează a fi aplicate direct prevederile art. 116 alin.(2) Cod de procedură civilă.

În consecință, Colegiul conchide că instanța de apel urma să citeze participanții la proces la soluționarea cererii de repunere în termen a apelului, obligație ce rezultă din dispoziția art. 116 Cod de procedură civilă, care și reglementează instituția repunerii în termen. Or, instanța de apel a ignorat această prevedere legală, prin ce se impune casarea încheierii contestate cu restituirea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, asigurând participarea la proces a participanților prin înștiințarea acestora prin mijloacele legale de comunicare despre data și locul unde se vor îndeplini actele procedurale, în special, a actelor care cer prezența părților litigante sau respectarea înștiințării legale a acestora.

Concomitent Colegiul relevă că jurisprudența națională denotă că examinarea cererilor de repunere în termenul de declarare a apelului se realizează cu înștiințarea participanților la proces despre data, ora și locul ședinței de judecată în contextul prevederilor art. 116 alin. (2) Cod de procedură civilă. Or, instanța de recurs în jurisprudența sa menține poziția instanței emitente în ceea ce vizează examinarea cererii de repunere cu citarea părților.

În altă ordine de idei, menținerea încheierii contestate în circumstanțele relevate, nu ar duce decât la încălcarea dreptului la un proces echitabil prevăzut la art.6 § 1 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, care înglobează și dreptul de acces la justiție.

Art.20 din Constituție consacră principiul accesului liber la justiție. Accesul liber la justiție este un principiu complex, cuprinzând mai multe relații și drepturi fundamentale, prin care se poate garanta exercitarea lui deplină. Un drept general, care garantează persoanelor accesul liber la justiție, este dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care afectează drepturile legitime ale persoanelor.

De altfel, Constituția, precum și Codul de procedură civilă, oferă părților dreptul de a iniția personal acte procesuale și de a-și realiza drepturile procedurale printr-o modalitate opțională în toate fazele procesului, atât în instanța de fond, cât și în instanțele de apel și de recurs, aspect ce rezultă și din principiul disponibilității.

În conformitate cu art. 27 alin.(1) Cod de procedură civilă disponibilitatea în drepturi se afirmă în posibilitatea participanților la proces, în primul rând a părților, de a dispune liber de dreptul subiectiv material sau de interesul legitim supus judecării, precum și de a dispune de drepturile procedurale, de a alege modalitatea și mijloacele procedurale de apărare.

Or, normele procesuale au drept obiectiv să asigure exercitarea dreptului la un proces echitabil și că la elaborarea unor astfel de reglementări legiuitorul se bucură de o anumită marjă de apreciere, cu condiția ca aceste reglementări să nu aducă atingere însăși substanței dreptului.

Mai mult, în situația reglementării legale a condițiilor de exercitare a unui drept – subiectiv sau procesual, valorificarea acestuia nu poate fi restrânsă de către o instanță, deoarece de rând cu faptul că este încălcată norma legală, se aduce atingere și drepturilor părților litigante.

Aici Colegiul consideră necesar de a cita ca fiind pertinente și prevederile art. 26 alin. (3), (4) Cod de procedură civilă, în conformitate cu care instanța care judecă cauza își păstrează imparțialitatea și obiectivitatea, creează condiții pentru exercitarea drepturilor participanților la proces, pentru cercetarea obiectivă a circumstanțelor reale ale cauzei. Egalitatea părților în drepturile procedurale este

garantată prin lege și se asigură de către instanță prin crearea posibilităților egale, suficiente și adecvate de folosire a tuturor mijloacelor procedurale pentru susținerea poziției asupra circumstanțelor de fapt și de drept, astfel încât nici una dintre părți să nu fie defavorizată în raport cu cealaltă.

Pornind de la respectarea dreptului de acces liber la justiție, garantat de art. 6 Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, art. 20 al Constituției Republicii Moldova și art. 5 Cod de procedură civilă, promovat și în jurisprudența CtEDO, circumstanțele relatate generează casarea încheierii contestate. În caz contrar partea apelantă ar fi lipsită de posibilitatea de a-și valorifica drepturile procedurale conform normelor în vigoare, garantate atât de legislația națională, cât și de Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

Din considerentele expuse, în situația în care instanța de apel a admis încălcarea normelor de drept procedural la adoptarea încheierii contestate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție va admite recursul declarat și va casa încheierea instanței de apel cu restituirea cauzei spre rejudecare în instanța de apel la etapa primirii cererii de apel cu soluționarea cererii de repunere în termen.

În conformitate cu art. 424 alin. (2), art. 427 lit. b), art. 428 Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Dumitru Cotorobai, reprezentat de avocatul Ștefan Balmuș.

Se casează încheierea din 14 martie 2019 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Dumitru Cotorobai împotriva lui Ion Dumitru Cotorobai, Emiliei Cotorobai, Gheorghe Cotorobai, Efroseniei Cotorobai, Ion Colun, Anei Colun, Fiodor Pușcaș, Mariei Pușcaș, Eugeniei Cotorobai, Ion Vasile Cotorobai, Vasile Cotorobai cu privire la declararea valabilității contractului de vânzare-cumpărare și recunoașterea dreptului de proprietate, cu restituirea cauzei spre rejudecare în Curtea de Apel Chișinău la etapa primirii cererii de apel cu soluționarea cererii de repunere în termen.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Oleg Sternioală

Judecătorii

Galina Stratulat

Victor Burduh